

Handläggare: Maria Andersson
Tel: 508 25 910

Till
Socialnämnden

Organisation och arbetsformer för FoU-arbetet åren 2012-2014 samt fördelning av medel 2011

(1 bilaga)

Förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förslaget till fördelning av 2011 års medel för forskning och utveckling.
2. Socialnämnden godkänner förslaget på utformning av FoU-verksamhet i staden.

Leif Fransson
Tf förvaltningschef

Fredrik Jurdell
Avdelningschef

Sammanfattning

Föreliggande ärende är plan för forskning och utveckling (FoU-plan) med syfte att stödja systematisk utveckling av en evidensbaserad praktik inom socialtjänsten i Stockholms 14 stadsdelar samt stadsövergripande verksamheter. Ärendet omfattar förslag avseende:

- organisation och arbetsformer för FoU-arbetet för åren 2012-2014
- inriktning och förslag på FoU-aktiviteter för perioden 2011-2014
- fördelning av medel för 2011

Nämndens FoU-verksamhet är ett komplement till statliga myndigheters forskning. Den ska ha ett tydligt stockholmsperspektiv och de forsknings- och

utvecklingsprojekt som beviljas medel från FoU-anlaget ska ha en definierad beställare i staden samt ha en tydlig koppling till en systematisk verksamhetsutveckling som kommer medborgarna till godo.

FoU-verksamheten är en gemensam angelägenhet för hela staden och en förutsättning för en framgångsrik FoU-verksamhet är att stadsdelsförvaltningarna har en aktiv roll i planering, genomförande och uppföljning. Detta omfattar möjligheter att påverka hur medel fördelas och att aktivt medverka i projekt. Förvaltningen vill förstärka kopplingen mellan forskning och praktik och i detta ärende föreslås förändringar för att skapa organisatoriska förutsättningarna för detta under perioden. En tydligare koppling mellan FoU och stadens mål- och budgetarbete bör också etableras. Förslaget innebär bland annat:

- Att årscykeln för FoU-arbetet knyts till stadens budgetcykel och FoU-planen beslutas årligen i samband med beslut om budget för nästkommande år.
- Ett FoU-råd inrättas för att stärka stadsdelsförvaltningarnas inflytande och främja stadsgemensamt ansvar för utformning av FoU-verksamheten.
- För att stärka kopplingen mellan forskning och praktik kommer FoU-rådet och Socialtjänstakademien ha gemensamma sammanträden två gånger om året.
- Socialtjänstakademiens roll som partner för forskning och utveckling förstärks och ledamöterna får ett tydligare uppdrag att bevaka sina respektive fackområden och föreslå viktiga utvecklingsfrågor för FoU-verksamheten.
- Kunskapsspridning och dialog kring resultat av FoU-verksamheten förstärks bland annat genom att en årlig FoU-konferens arrangeras.
- Förbättrade möjligheter till kunskapsuppbyggnad i stadsdelsförvaltningarna genom att externa utlysningar av forskningsmedel kompletteras med möjlighet för stadsdelsförvaltningarna att ansöka om medel för forskningsstöd i lokala utvecklingsprojekt.

För 2011 föreslår förvaltningen att projekt som fokuserar på funktionshinderområdet, den sociala barn och ungdomsvården och insatser för kvinnor med missbruk prioriteras. För perioden innebär det bland annat att medel från FoU-anlaget avsätts för att stödja stadsdelsförvaltningarna i lokala utvecklingsprojekt. Ett specifikt projekt för att stödja utvecklingen av en evidensbaserad praktik inom den sociala barn och ungdomsvården planeras och kommer startas i under 2012. En ansökan till Europeiska socialfonden förbereds för att finansiera kompetensutveckling för omställning till ett mer systematiskt arbete med evidensbaserad praktik.

Förvaltningen föreslår också att utlysningarna tydligare riktas mot att utvärdera effekter av insatser som är otillräckligt beforskade för att skapa bättre förutsättningar för införandet av en evidensbaserad praktik. Förvaltningen avser stärka uppföljningen av sådana projekt, bl.a. genom tätare delrapporteringar.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts vid utvecklingsenheten i samråd med strategiska enheten vid avdelningen för stadsövergripande frågor.

Vid Socialtjänstakademiens möte den 15 april diskuterades förslagen med akademiens ledamöter och chefer vid stadsdelsförvaltningarnas individ- och familje- samt funktionshinderomsorg. Synpunkter från diskussionen har införlivats i ärendet. Samråd kring utformningen har också skett med nätverken för chefer inom stadsdelsförvaltningarna.

Bakgrund

Enligt socialnämndens uppdrag ska forskning och utveckling i Stockholms stads socialtjänst bidra till högre kvalitet i socialtjänstens insatser och ett bättre resultat för brukarna. FoU-verksamheten ska:

- ha ett tydligt stockholmsperspektiv och bedrivas nära praktiken
- stödja systematisk verksamhetsutveckling som kommer medborgarna till godo
- vara ett komplement till statliga myndigheters forskning

En rad större forskningsprojekt som finansieras av FoU-medel har påbörjats under 2009 och 2010 (se bilaga). Erfarenheterna från dessa år pekar på ett behov av att utveckla FoU-verksamheten för att uppnå en bättre balans mellan stora långsiktiga forskningsprojekt som ofta bedrivs relativt långt från verksamheten och verksamhetsnära projekt där praktiker har en större roll i samverkan med forskare. Förvaltningen anser därför att kopplingen mellan forskning och praktik i FoU-arbetet ska stärkas och större fokus kommer att läggas på praktikinära forskning och spridning och dialog kring resultat. Förändringarna avseende organisation och arbetsformer presenteras nedan. Strategin för stadens FoU-arbete omfattar:

- A. Organisation och arbetsformer för FoU-verksamheten
- B. FoU-verksamhetens inriktning 2011
- C. Förslag till FoU-aktiviteter perioden 2011-2014

A. Organisation och arbetsformer för FoU-verksamheten

Utgångspunkten för stadens FoU-verksamhet är Socialtjänstakademien och ett nyinstiftat FoU-råd som sammanträder två gånger om året.

Socialtjänstakademien

Socialtjänstakademien tillsattes 2008 och har sedan dess spelat en central roll i stadens FoU-verksamhet. Socialtjänstakademiens nuvarande uppdrag är att:

- Stödja framtagandet av FoU-plan
- Vara delaktiga i utformning och genomförande av utlysningar av forskningsmedel
- Granska ansökningar och rapporter
- Utgöra länk för att sammankoppla forskning och praktik kring stöd i lokala utvecklingsprojekt

Förvaltningen föreslår att det nuvarande uppdraget till Socialtjänstakademien kvarstår, men förtydligas avseende ledamöternas uppdrag att i dialog med FoU-rådet aktivt delta i stadens FoU-planering. Ledamöterna får i uppdrag att bevaka sina respektive forskningsfält och föreslå viktiga utvecklingsområden för stadens FoU-verksamhet.

Anknytningen mellan forskning, verksamhetsledning och praktik förstärks också genom att akademien sammanträder gemensamt med stadens FoU-råd två gånger om året samt att en årlig FoU-konferens instiftas. Utöver detta grunduppdrag kan enskilda ledamöter arvoderas för att delta i tillfälliga uppdrag, för att t.ex. utforma utlysningar för utvärderingar, delta i forskningsseminarier etc.

Akademien består för närvarande av 14 medlemmar. Förvaltningen föreslår att ytterligare ledamöter som representerar socialt arbete bjuds in till akademien. Dessa personer bör komma från Institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet respektive Institutionen för socialt arbete, Ersta Sköndals högskola.

FoU råd, beredningsgrupp och sekretariat

För att stärka kopplingen till stadsdelsförvaltningarna föreslår förvaltningen att ett nytt FoU-råd etableras. FoU-rådet ska utgöras av avdelningschefer inom stadsdelsförvaltningarnas socialtjänst (både individ- och familjeomsorg och funktionshinderomsorg). FoU-rådet utses årligen inom nätverken för avdelningschefer och ska ha två representanter vardera från de tre geografiska områdena: söderort, västerort samt innerstaden, samt berörda chefer från socialförvaltningen.

FoU-rådet arbetar tillsammans med Socialtjänstakademien och uppdraget är att:

- Bevaka forsknings- och utvecklingsfrågor för hela staden
- Kartlägga önskemål och kunskapsluckor i hela staden
- Föreslå forsknings- och utvecklingsfrågor utifrån behoven i de stadsdelsförvaltningar de representerar
- Besluta om prioriteringar för ansökningar om forsknings- och utvecklingsmedel

- Ta fram och följa upp FoU-plan

Till sin hjälp har FoU-rådet en FoU-samordnare vid socialförvaltningen.

Årlig FoU-konferens

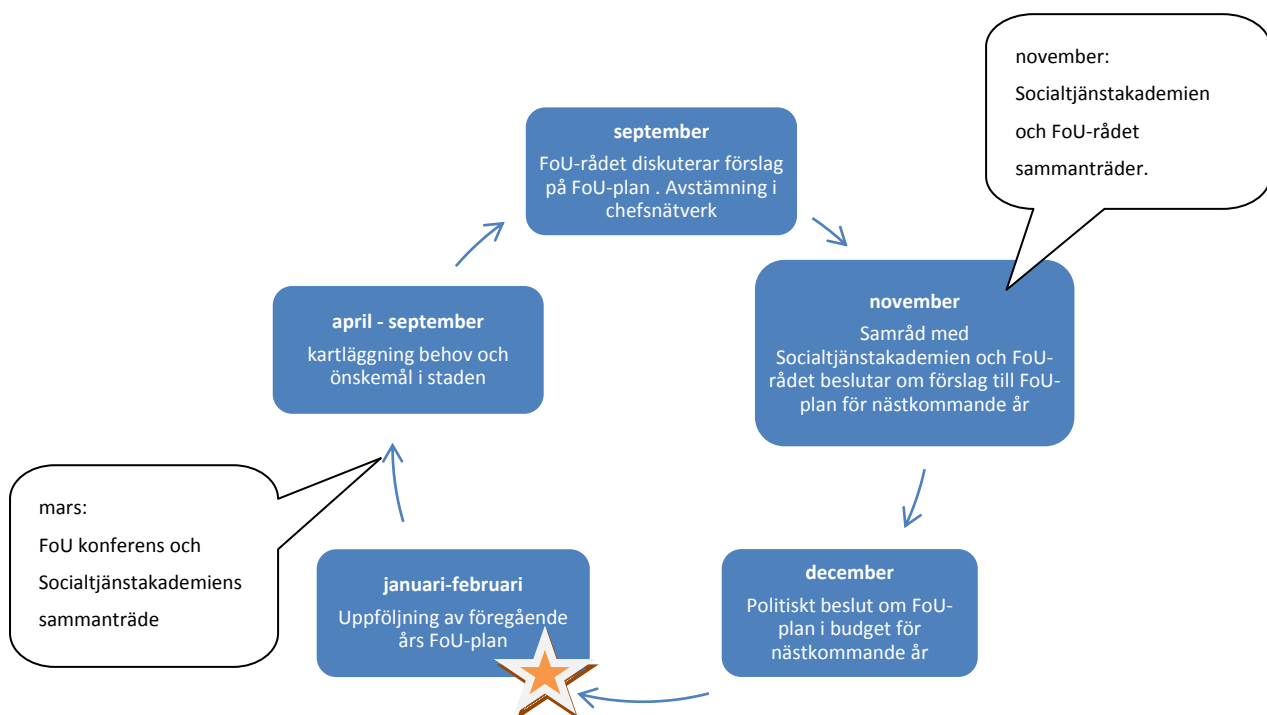
Förvaltningen föreslår att en årlig FoU-konferens arrangeras och att denna hålls i samband med vårens FoU-sammanträde.

Konferensens syfte är att vara ett forum för stadens FoU-verksamhet, där resultat från tidigare års FoU-insatser kan spridas och diskuteras och framtida utmaningar och prioriterade utvecklingsområden inför framtiden kan diskuteras. Målet är att på detta sätt skapa bredare kännedom och delaktighet kring stadens FoU-arbete samt bidra till gemensam kunskapsutveckling.

Målguppen för konferensen är chefer och medarbetare inom individ- och familjeomsorgen och funktionshinderområdet, ledamöter från socialtjänstakademien samt politiker och brukarföreträdare.

Årscykel för FoU-arbete

Arbetet med att ta fram FoU-plan förslås följa stadens budgetprocess och förvaltningarnas verksamhetsplanering. En årscykel för FoU arbetet kan illustreras enligt nedan:

Starten för arbetet är uppföljningen av föregående års FoU-plan (januari-februari) samt FoU-konferensen. Under våren genomför FoU-rådet även en kartläggning av behov och önskemål i staden. Ett första förslag till FoU-plan tas fram till

september och stäms av med chefsnätverken. I november sker samråd med Socialtjänstakademien. FoU-rådet fattar beslut om förslag på plan som beslutas av nämnden i samband med beslut om budget för nästkommande år.

Beslutet bör omfatta utformningen av utlysningar för nästkommande år.

B. FoU-verksamhetens inriktning 2011

I tjänsteutlåtandet "Plan för forskning och utveckling 2009" (dnr 3.2-0199/2009) identifierades följande fokusområden för FoU-arbetet för åren 2009-2011:

- Utsatta barn och deras föräldrar
- Hemlöshet/missbruk/psykisk ohälsa
- Våld i nära relationer

För 2011 förslår förvaltningen följande fokusområden:

- Missbruk

En fortsättning av speciella satsningar för att implementera nationella riktlinjerna för missbruks- och beroendevården, med särskilt fokus på gemensamma vårdplaner och hemlöshet och kvinnor med missbruk. Projekt bör genomföras i samverkan med, och samfinansieras, av landstinget.

- Evidensbaserad praktik i den sociala barn och ungdomsvården

Stödet för införandet av en evidensbaserad praktik är ett viktigt utvecklingsområde och förvaltningen föreslår att FoU-medel avsätts för detta.

- Funktionshinderområdet

Förslag på område för utvärdering inom funktionshinderområdet arbetas fram under våren.

- Unga lagöverträdare

En effektutvärdering av insatsen ungdomstjänst och/eller särskild kvalificerad kontaktperson samt vidareutveckling av sociala insatsgrupper förbereds under våren.

C. Förslag till FOU-aktiviteter perioden 2011-2014

Under perioden 2011-2014 föreslår förvaltningen att FoU-verksamheten utformas enligt nedan. Avsikten är att aktiviteterna ska vidareutveckla kopplingen mellan forskning och praktik och öka användbarheten av resultaten i verksamheterna.

1. Stöd till lokala utvecklingsprojekt

Stadsdelar och stadsövergripande verksamheter ges möjlighet att ansöka om FoU-medel för att driva lokala eller regionala utvecklingsprojekt med forskningsanknytning.

Projekten ska stödja en utveckling av en evidensbaserad praktik inom socialtjänsten och ska vara kopplade till strukturerad verksamhetsutveckling med fokus på nytta för brukare. Syftet med att stödja lokala utvecklingsprojekt är att på så sätt ge möjlighet att i liten skala prova och utveckla metoder och arbetssätt som kan implementeras i större skala. Projekt av allmänt intresse för staden ska prioriteras.

Projekt som finansieras av FoU-medel ska omfatta utveckling och/eller utvärdering av metoder, verksamhetsstöd och uppföljning, fokus på att strukturerad verksamhetsutveckling utvärdera metoder och införa systematiska arbetssätt. Projekt ska drivas på hemmaplan och ha stöd av forskare. Ansökningstiden för projekt går ut i augusti 2011.

2. Stöd och styrning för införandet av en evidensbaserad praktik i den sociala barn och ungdomsvården

Under hösten 2010 påbörjades en förstudie för att utforma en strategi för stadens utvecklingsarbete med evidensbaserad praktik. Styrgruppen för förstudien har beslutat föreslå nämnden att fokusera på utveckling av en evidensbaserad praktik inom den sociala barn och ungdomsvården under 2012-2014. Arbetet ska bygga vidare på slutsatser och utvecklingsområden inom "Barnuppdraget i Stockholms socialtjänst" (BUSS-utredningen) och projektet ska påbörjas i januari 2012. Förvaltningen kommer att ansöka om finansiering för delar av utvecklingsarbetet från Europeiska Socialfonden (ESF) i september 2011. Ett ärende om projektet presenteras till socialnämnden i augusti.

Utvecklingsarbetet ska fokusera på barnavårdsutredningar, uppföljning av insatsen kontaktperson/familj samt kompetensutveckling för socialsekreterare som arbetar med barn- och ungdomar. Detta arbete ska knytas samman med den registerstudie för långtidsuppföljning av personer som har haft insatsen kontaktfamilj som tilldelades FoU-medel 2009. Studien presenterar sin slutrapport 2013.

3. Bidra till kunskapsproduktion och spridning av kunskapsbaserade metoder

Socialstyrelsen har ett övergripande ansvar kring kunskapsstyrning och att erbjuda stöd och vägledning avseende metoder, t.ex. i nationella riktlinjer, kunskapsöversikter och igenom metodguiden. Detta täcker dock inte stadens socialtjänsts behov av kunskapsuppbyggnad och spridning, i form av utvärderingar, översikter och vägledning. För att bidra till bättre förutsättningar för användandet av kunskapsbaserade metoder föreslås FoU-medel avsättas för områden där den nationella kunskapssammanställningen är otillräcklig:

- **Utllysningar av medel för forsknings- och utvärderingsprojekt**

Inom socialtjänstens område saknas idag effektutvärderingar som kan bidra till långsiktig kunskapsuppbyggnad. FoU-medel ska särskilt avsättas för utlysningar om utvärderingar av effekter av insatser på områden där detta idag saknas.

- **Forsknings- och metodöversikter**

Ibland finns behov av att staden själva gör översikter inom områden där dessa saknas. Det kan gälla nya frågeställningar där det finns bristfällig kunskap om forskningsläget och vad som görs på andra håll. Denna typ av översikter ska kunna genomföras relativt snabbt och kunna bidra till verksamhetsutveckling och kan också utgöra underlag för eventuella fördjupningar. Stadsdelsförvaltningarna kan föreslå FoU-rådet områden för forsknings- och metodöversikter.

4. Främja mötet mellan praktik och forskare

Den vardagliga kontakten mellan forskning och praktik är en viktig förutsättning för att forskningen ska bidra till verksamhetsutveckling. Detta ska göras genom att förvaltningen ska erbjuda stöd i att etablera kontakter mellan forskare och praktiker. Arvodering av forskare som deltar i seminarier och workshops kan finansieras av FoU-medel.

Förvaltningen ska under perioden utveckla informella fora för möte mellan forskare och praktik. Det kan omfatta återkommande seminarieserier, mm. FoU-rådet beslutar om inriktning på seminarier.

5. Struktur för stöd till stadsövergripande kompetensutveckling och fortbildning och former för och stödja långsiktigt hållbar kompetensförsörjning

Förvaltningen har i uppdrag att säkra den långsiktiga organisationen för förvaltning och kompetensutveckling av kunskapsbaserade metoder som är beslutade. Det kan t.ex. gälla MI, ASI, BBIC, ADAD och SAVRY. I vissa fall drivs detta idag med olika former av projektmedel och det är oklart hur den långsiktiga förvaltningen ska se ut. Organisationen av detta kommer att ses över under perioden.

Ett annat område där det finns behov av utveckling av stöd är det lokala utvecklingsarbetet för att kontinuerligt utveckla och förfina verksamhetsstöd för bedömning och uppföljning. Två pågående metoder som idag provas i staden handlar om klientnära utrednings- och uppföljningsverktyg, Single system design (SSD) eller Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ). Stöd kan erbjudas för att pröva och utvärdera former för användandet av dessa.

Förvaltningen håller på att utforma en överenskommelse med Stockholms universitet för att systematisera en god rekryteringsbas av socionomer. Överenskommelsen rör tillhandahållande av praktikplatser, handledarutbildning, forskningsseminarier, möjlighet för anställda att delta i undervisningen på

socionomutbildningen, forskningscirklar och traineeprogram. Samarbetet med Stockholms universitet förstärker möjligheten för socialtjänsten i staden att säkra en långsiktighet i omställningen till evidensbaserad praktik. Ambitionen är att motsvarande samarbeten ska utvecklas med andra högskolor, främst Ersta Sköndals högskola.

6. Fördjupade analyser och forskning utifrån Stockholmsenkäten och Trygghetsmätningen

Stockholmsenkäten och Trygghetsmätningen ger mycket material för fördjupade analyser av intresse för staden. Utifrån mätningarna har indikatorer för uppföljning av stadens brottsförebyggande program och Stockholms Tobaks-, Alkohol- och Narkotikapolitiska program (STAN) tagits fram. Mätningarna används också som underlag i prioriteringar av stadens preventiva åtgärder inom drog och brottsförebyggande arbete. Under perioden kommer fördjupade analyser och forskning på materialet att genomföras.

7. Metod och processtöd för verksamhetsutveckling

Förvaltningen avser att under perioden vidareutveckla former för processtöd för att i olika former stödja utvecklingen av en evidensbaserad praktik i socialtjänsten och verksamhetsutveckling i stadsdelarna. Förvaltningen kan redan i dag erbjuda kompetens i metoder för att leda processer där många olika aktörer ingår så som forskningscirklar, metaplan och dialogmöten.

8. Utvecklingsprojekt och förstudier

Inom ramen för FoU-uppdraget leder förvaltningen, i samverkan med stadsdelar och andra aktörer, vissa utvecklingsprojekt som fokuserar på sociala innovationer och metodutveckling. Några sådana projekt som drivs vid förvaltningen är socialtjänsten on-line, Bostad först och en förstudie om utformning av sociala insatsgrupper.

9. Samverkan med andra FoU-miljöer

Samordning med andra FoU och den regionala plattformen för evidensbaserad praktik är en viktig del av förvaltningens arbete. Samarbete med skolan är särskilt viktigt för socialtjänsten och detta bör få tydligare uttryck i FoU-verksamheten. Under perioden avser förvaltningen att utveckla och formalisera samarbetet med utbildningsnämndens FoU, fortsätta arbetet för att utveckla den regionala FoU-samverkan samt följa Kommunförbundet i Stockholms läns arbete för att utveckla den regionala plattform som är under uppbyggnad.

10. Internationellt erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling

Internationellt utbyte är viktigt för en kunskapsbaserad socialtjänst och genom diverse EU-projekt ökar kontakterna med verksamheter i andra länder. Förvaltningen deltar i Eurocities projekt Network of Local Authority Observatories (NLAO) som producerar två jämföranderapporter om året i olika

frågor. Inom kort kommer en rapport om hur städer i olika länder arbetar med inkludering av unga och för att minska ungdomsarbetslösheten.

Utvecklingsenheten har tagit fram en modell för förenklad peer review, en så kallad MUST (Mutual Study Visits), och föreslår att ett antal verksamheter erbjuds att delta i att prova och utvärdera metoden under 2011. Förhoppningen är att detta kan bidra till ett lätthanterligt men samtidigt strukturerat erfarenhetsutbyte och lärande.

Bilaga

1. Sammanställning av utdelade FoU-medel 2009-2010